

YIKIM ALTINDA

Münih Güvenlik Raporu 2026

Şubat 2026

Şubat 2026

Yıkım Altında

Münih Güvenlik Raporu 2026

Tobias Bunde
Sophie Eisentraut
Natalie Knapp
Róisín Cronin
Valentin Daur
Randolf Carr
Julia Hammelehle
Nicole Koenig
Nora Kürzdörfer
Isabell Kump
Amadée Mudie-Mantz
Kathrin Strahl
Fynn-Niklas Franke

İçindekiler

Önsöz	— 6
Yönetici Özeti	— 9
1 Giriş: Yıkım Altında	— 13
Münih Güvenlik Endeksi 2026	— 36
2 Avrupa: Kopuş Sorunları	— 59
3 Hint-Pasifik: Pakt mı, Kurgu mu?	— 69
4 Küresel Ekonomi: Ticaretin Şartları	— 79
5 Kalkınma ve İnsani Yardım:	
Bin Kesikle Ölüm mü?	— 89
Düşünmek İçin	— 99
Ek — 103	
Dipnotlar	— 103
Şekiller Listesi	— 114
Görsel Kaynakları	— 117
Kısaltmalar Listesi	— 117
Ekip	— 118
Teşekkür	— 119
Seçilmiş MSC Yayınları	— 120
Hakkında	— 122

ÖNSÖZ

Sevgili Okuyucu,

Münih Güvenlik Konferansı 2026, derin bir belirsizlik anında gerçekleştirilmektedir. Konferansın yakın tarihindeki nadir dönemlerden biridir ki, aynı anda bu kadar çok temel soru gündemdedir: Avrupa'nın güvenliği, transatlantik ortaklığın dayanıklılığı ve uluslararası toplumun giderek daha karmaşık ve çekişmeli bir dünyayı yönetme kapasitesi...

Münih'in bu yıl olağanüstü bir ilgi görmesi, yalnızca küresel gündemi belirleyen çok sayıdaki çatışma ve krizden kaynaklanmamaktadır. Bu durum aynı zamanda Amerika Birleşik Devletleri'nin uluslararası sistemdeki rolünün değişmesinin de bir sonucudur. Nesiller boyunca ABD'nin müttefikleri, yalnızca Amerikan gücüne değil, aynı zamanda uluslararası düzeni ayakta tutan ilkelere ilişkin geniş ölçüde paylaşılan bir anlayışa da güvenebilmişlerdir. Bugün ise bu durum çok daha az kesin görünmektedir. Bu da transatlantik ve uluslararası iş birliğinin gelecekteki biçimine ilişkin zor soruları gündeme getirmektedir.

Bu gerilimler, geçen yılki Münih Güvenlik Konferansı'nda zaten görünür hâle gelmişti. ABD Başkan Yardımcısı J.D. Vance'in yaptığı ve Münih'in çok ötesinde geniş yankı uyandıran konuşma, mevcut yönetimin temel meseleler konusundaki bakış açısının, uzun süre ABD büyük stratejisine yön vermiş olan iki partili liberal-uluslararasıçı uzlaşından ne denli farklı olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Bu yön değişikliğinin Avrupa açısından, fakat aynı zamanda dünya genelinde de doğurabileceği sonuçları abartmak zordur.

ABD dış politikasındaki bu yeniden kalibrasyonun taşıdığı önem göz önünde bulundurularak, bu yılki Münih Güvenlik Raporu'nun "odadaki fili" doğrudan ele almasına karar verdik. Gündemde yer alan diğer birçok mesele – Avrupa'nın güvenlik mimarisinden uluslararası hukukun temel ilkelerine, ticaret ve teknolojiye kadar – Amerika Birleşik Devletleri'nin uluslararası düzene ilişkin değişen bakışıyla yakından bağlantılıdır.

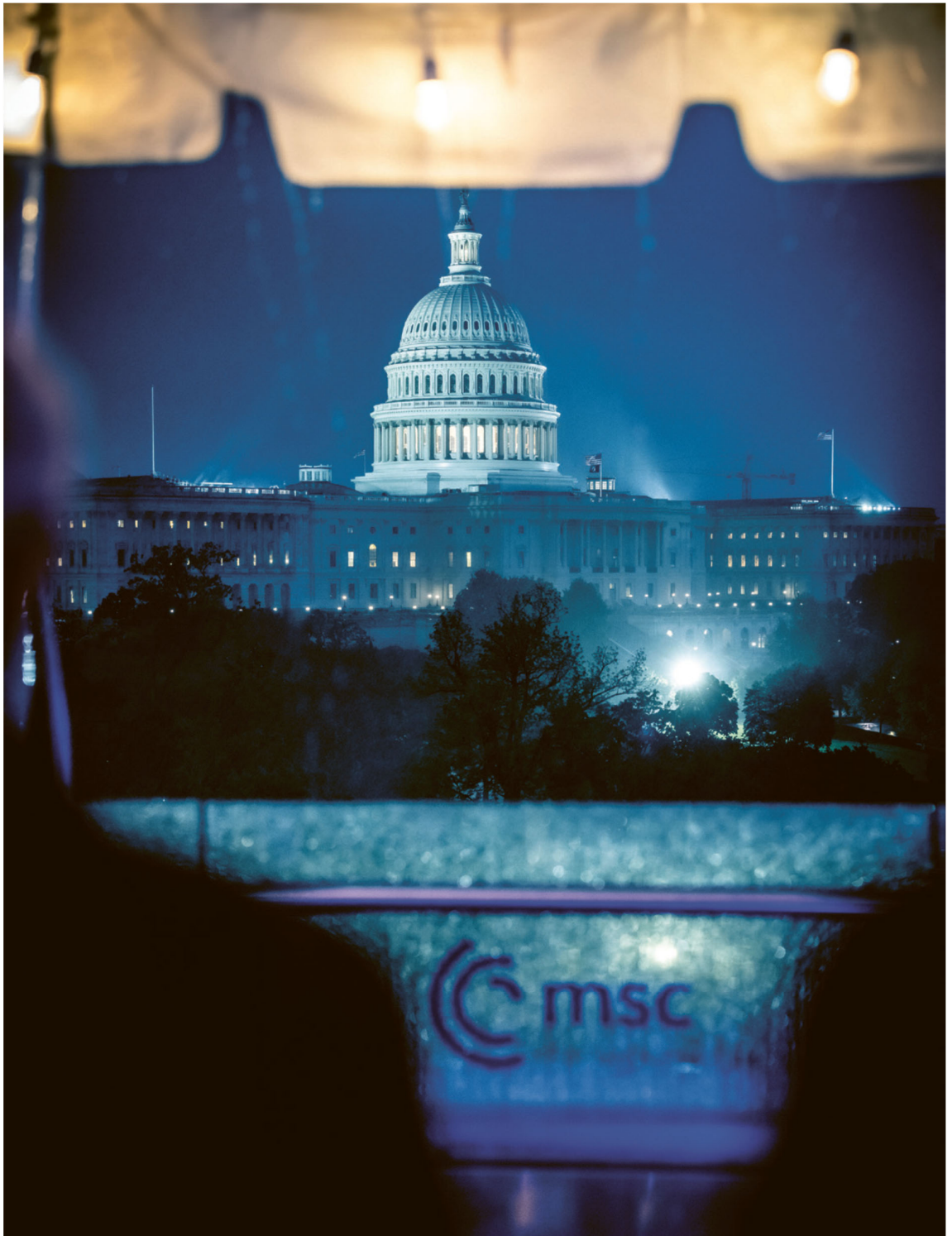
Son yıllarda Münih Güvenlik Raporu, bilinçli olarak geniş bir perspektif benimsemiş; farklı aktörler arasında düzen konusundaki rekabet eden vizyonları kapsamlı biçimde incelemiştir. Bu yıl ise odak noktası, yalnızca Amerika Birleşik Devletleri'nde değil, dünyanın birçok bölgesinde de görülen, 1945 sonrası düzenin temel ilkelerine yönelik artan tepkiye daha özel olarak yönelmiştir. Yazarlar ayrıca hem Avrupa hem de Asya'daki güvenlik gelişmelerini ele almakta; bunun yanı sıra ticaret ve kalkınma iş birliği alanlarında meydana gelen değişimleri incelemektedirler. Bu alanlarda söz konusu dönüşümün sonuçları özellikle görünür hâle gelmiştir.

Mevcut ABD yönetiminin dış politikasını nasıl değerlendirirsek değerlendirelim, bir husus açıktır: Bu politika dünyayı şimdiden değiştirmektedir ve tam sonuçları

ancak yeni yeni ortaya çıkmaya başlayan dinamikleri harekete geçirmiştir. Bu raporun, söz konusu meseleler hakkında yapıcı ve bilgiye dayalı bir tartışmaya katkı sunmasını; Münih Güvenlik Konferansı'nın da hızla değişen bir dünyada bir kez daha diyalogu, istikrarı ve nihayetinde barışı teşvik etmeye yardımcı olmasını umuyoruz.

Her zaman olduğu gibi, rapora analizleri, verileri ve info grafikleriyle katkı sunan ortaklarımıza teşekkür ediyorum ve keyifli bir okuma diliyorum.

Saygılarımla,
Büyükelçi Wolfgang Ischinger
Münih Güvenlik Konferansı Başkanı

YÖNETİCİ ÖZETİ

Dünya, bir *yıkım topu siyaseti* dönemine girmiştir. Günün hâkim yaklaşımı, dikkatli reformlar ve politika düzeltmeleri değil; kapsamlı bir yıkımdır. Mevcut düzenin kısıtlamalarından ülkesini kurtarmayı ve yeniden, daha güçlü, daha müreffeh bir ulus inşa etmeyi vaat eden aktörler arasında en öne çıkan, mevcut ABD yönetimidir. Bu nedenle, inşasına 80 yılı aşkın süre önce başlanmış olan ABD öncülüğündeki 1945 sonrası uluslararası düzen bugün yıkım sürecindedir.

Batı toplumlarının birçoğunda, reformdan ziyade yıkımı tercih eden siyasal güçler ivme kazanmaktadır. Toplumlarının yöneldiği liberal çizgiye yönelik kırılganlık ve hayal kırıklığıyla beslenen bu aktörler, daha güçlü ve daha müreffeh ulusların ortaya çıkmasını engellediğine inandıkları yapıları yıkmayı amaçlamaktadır. Yıkıcı gündemleri, demokratik kurumların performansına yönelik yaygın hoşnutsuzluk ve anlamlı reformlara ya da siyasal yön düzeltmelerine duyulan güvenin aşınması üzerine inşa edilmektedir. Münih Güvenlik Endeksi 2026 kapsamında araştırılan tüm G7 ülkelerinde, katılımcıların yalnızca çok küçük bir bölümü mevcut hükümet politikalarının gelecek kuşakları daha iyi bir konuma taşıyacağını düşünmektedir. Hem ulusal hem de uluslararası düzeyde, siyasal yapılar artık aşırı bürokratikleşmiş ve yargısallaşmış; reforme edilmesi ve halkın ihtiyaçlarına daha iyi cevap verecek biçimde uyarlanması neredeyse imkansız yapılar olarak algılanmaktadır. Bunun sonucu olarak, buldozer, yıkım topu ya da motorlu testere kullananlar yeni bir siyasal iklimde temkinli bir hayranlıkla karşılanmakta, hatta kimi zaman açıkça yüceltilmektedir.

Mevcut kurallara ve kurumlara baltayı en güçlü biçimde indiren aktör, ABD Başkanı Donald Trump'tır. Destekçileri açısından Washington'ın "*buldozer siyaseti*", kurumsal ataleti kırmayı ve tıkanıklıkla malul meselelerde sorun çözmeyi zorlamayı vaat etmektedir. NATO savunma harcaması hedeflerindeki atılım ve İsrail ile Hamas arasında sağlanan ateşkes bu durumun örnekleri olarak gösterilmektedir. Bununla birlikte, yıkımın gerçekten halkın güvenliğini, refahını ve özgürlüğünü artıracak politikalar için zemini temizleyip temizlemediği belirsizdir. Bunun yerine, ilkelere dayalı iş birliği yerine işlemsel pazarlıkların; kamusal çıkarlar yerine özel çıkarların; evrensel normlar yerine bölgesel hegemonların şekillendirdiği bir dünya ortaya çıkabilir. İronik olarak bu, umutlarını "yıkım topu siyasetine" bağlayanlardan ziyade, zengin ve güçlü olanları kayıran bir dünya olacaktır.

ABD yönetiminin mevcut uluslararası düzenin temel unsurlarından vazgeçmesi, dünyanın farklı bölgelerini etkilemekte ve çeşitli politika alanlarında sarsıntı yaratmaktadır. Bu etkiler özellikle Avrupa'da ve Hint-Pasifik bölgesinde belirgindir; zira bu bölgelerdeki hükümetler uzun süredir "Pax Americana"ya dayanmış ve bundan büyük ölçüde fayda sağlamışlardır. Benzer şekilde, Washington'ın mevcut kurum ve kurallara yönelik keskin yön değişikliğinin etkilerini, küresel ticaret ile uluslararası kalkınma ve insani yardım alanlarından daha güçlü biçimde hissedilen az sayıda politika alanı bulunmaktadır.

Rusya'nın Ukrayna cephesinin bazı kesimlerinde taktik inisiyatifi yeniden kazandığı ve Avrupa genelinde hibrit savaş kampanyasını yoğunlaştırdığı bir dönemde, Washington'ın kademeli geri çekilişi, Ukrayna'ya yönelik dalgalı desteği ve Grönland hakkında kullandığı tehditkâr söylem, Avrupa'nın güvensizlik algısını artırmaktadır (Bölüm 2). ABD'nin Avrupa güvenliğine yaklaşımı artık istikrarsız olarak algılanmakta; güvence verme, koşulluluk ve baskı arasında gidip gelen bir çizgi izlemektedir. Washington'dan gelen değişken sinyaller karşısında Avrupa ülkeleri, bir yandan ABD'nin angajmanını sürdürmeye çalışmakta, diğer yandan daha fazla özerklik için hazırlık yapmaktadır.

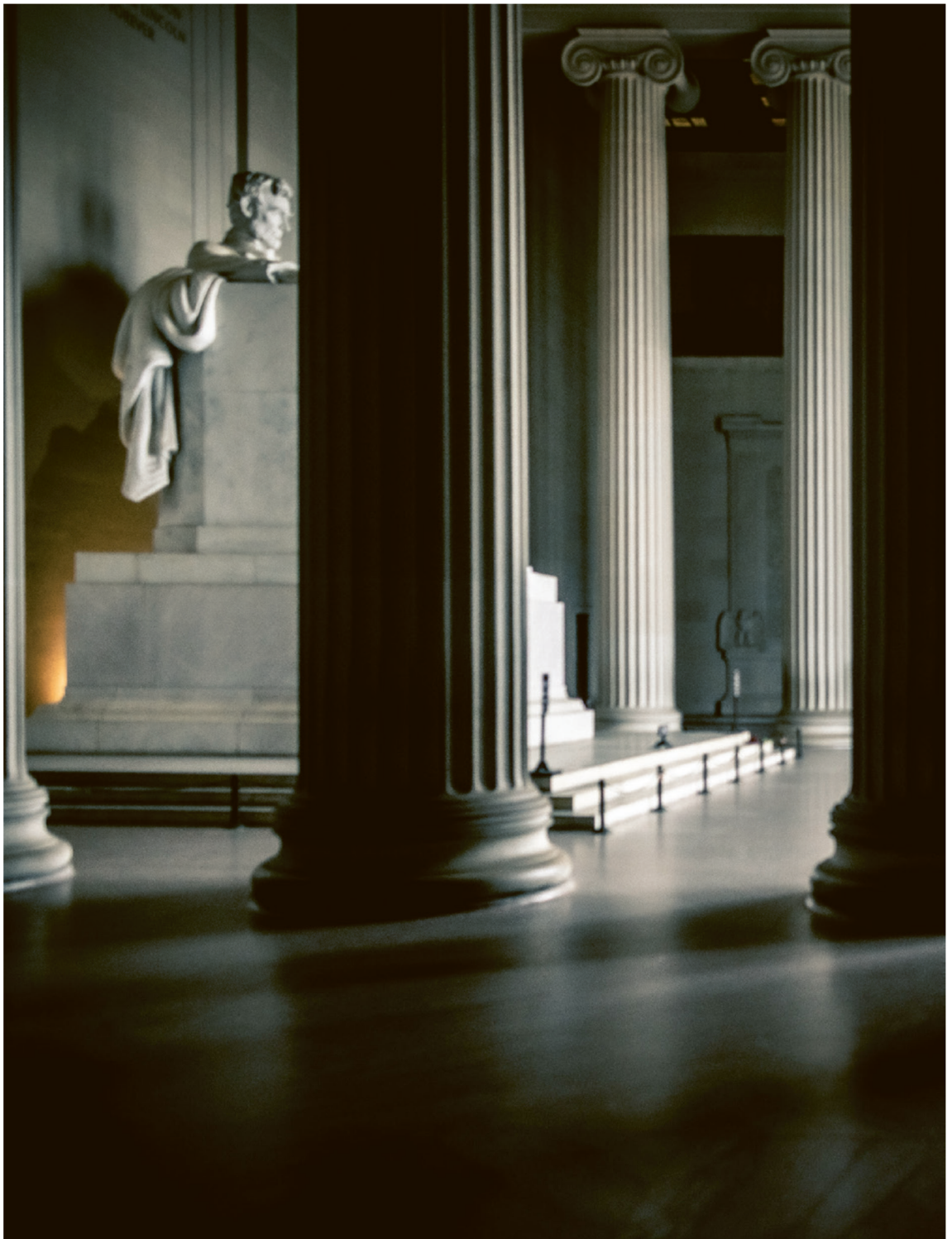
Hint-Pasifik bölgesinde (Bölüm 3) ABD'nin ortakları benzer bir durumla karşı karşıyadır; ancak başa çıkma imkânları daha sınırlıdır. Giderek güçlenen Çin, bölgesel hâkimiyet için iddialı bir hamle yapmakta; provokasyon ve zorlayıcı araçlarla bölgesel istikrarı tehdit etmektedir. Bölgedeki birçok aktör buna kendi savunma çabalarını artırarak karşılık vermiştir. Buna karşılık, ABD'nin güvenlik garantilerine ve bölgeye yönelik stratejik ilgisine dair kuşkular artmıştır. ABD, Çin'in hâkimiyetini dengelediğini iddia etse de, bölgesel aktörler son dönemdeki adımlarını bu hedefle çelişkili görmektedir. Hatta bazıları, Washington için Pekin'le anlaşma arayışının artık ortaklarına destek vermekten daha önemli hâle gelmiş olabileceğinden endişe duymaktadır. Avrupa Birliği veya NATO ile kıyaslanabilir kurumsal mekanizmalardan yoksun olan Hint-Pasifik aktörleri, bir yandan ABD'nin angajmanını çekmeye çalışırken, diğer yandan risklerini dengelemek amacıyla — çoğu zaman Çin'e yönelerek — temkinli bir strateji izlemek arasında kalmaktadır.

Son on yıllarda küresel ticaret sistemi (Bölüm 4) giderek daha fazla tartışmalı hâle gelmiştir; zira eşit büyüme vaadi gerçekleşmemiş ve Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) çoğu zaman ortak kuralların adil bir koruyucusu olarak hareket etmekte zorlanmıştır. ABD yönetimine göre bu başarısızlıklar, Çin'in yükselişine ve Amerika Birleşik Devletleri'nin sanayi gerilemesine katkıda bulunmuştur. Trump'ın yeniden göreve gelmesinden bu yana Washington, bir zamanlar oluşturulmasına katkı sağladığı küresel ticaret kurallarını açıkça bir kenara bırakmıştır. Bu kapsamda, DTÖ kurallarına aykırı geniş kapsamlı tarifeleri neredeyse tüm ülkelere uygulamış ve “önce Amerika” anlayışına hizmet eden ikili anlaşmaları güvence altına almak amacıyla ekonomik baskı araçlarını yoğun biçimde kullanmıştır. Bu sırada Çin, piyasayı bozucu uygulamalarını sürdürmüş ve ekonomik boğaz noktalarını araçsallaştırma politikasını tırmandırmıştır. ABD ve Çin'in adil olmayan ticaret uygulamalarıyla karşı karşıya kalan dünya genelindeki hükümetler ticaret kısıtlamaları getirmiştir; ancak birçoğu aynı zamanda ticaretin serbestleştirilmesini derinleştirmeye ve DTÖ hukukuna dayalı yeni ve daha kapsamlı ortaklıklar kurmaya da yönelmiştir.

Küresel ticaret gibi, kalkınma iş birliği ve insani yardım alanı da (Bölüm 5) uzun süredir baskı altındadır. Ekonomik sıkıntılar, popülist dezenformasyon kampanyaları ve giderek daha rekabetçi bir jeopolitik ortamla karşı karşıya kalan geleneksel bağışçı ülkeler, ulusal çıkarlarını daha dar bir çerçevede tanımlamaya başlamıştır. Bunun sonucunda, Trump'ın ikinci döneminden önce dahi dünya, 2030

yılına kadar Birleşmiş Milletler'in 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amacı'ndan (SKA) hiçbirini gerçekleştirme yolunda ilerleyememiş; birçok insani müdahale ise yetersiz finansmanla yürütülmüştür. Bununla birlikte, ABD politikaları zaten baskı altındaki kalkınma ve insani yardım sistemlerini varoluşsal bir krize sürüklemiştir. Trump yönetimi, SKA'ları "küreselci girişimler" olarak nitelendirerek reddetmiştir. Ayrıca bütçe kesintileri, düşük ve orta gelirli birçok ülkede insanların yaşamını şimdiden etkilemektedir. Ortaya çıkan boşlukların geleneksel olmayan bağışçılar tarafından tamamen doldurulacağına dair herhangi bir işaret bulunmadığından, en kırılgan kesimlerle dayanışmaya bağlı kalan aktörler reformlara odaklanmış; kalkınma ve insani yardım sistemlerinin verimliliğini ve etkinliğini artırmaya çalışmıştır.

Dolayısıyla karşı karşıya olunan zorluklar büyüktür. Bununla birlikte, örnekler aynı zamanda kurallara dayalı düzene yatırım yapmayı sürdüren aktörlerin örgütlenmekte olduğunu; "yıkım topu siyaseti"nin etkilerini sınırlamaya çalıştıklarını ve Washington'ın liderliğine bağlı olmayan yeni yaklaşımlar arayışına girdiklerini göstermektedir. Birçoğu, buldozer siyasetine seyirci kalmaya devam ettikleri takdirde büyük güç siyasetinin insafına kalacaklarını ve değer verdikleri kural ve kurumları enkaz hâlinde bulmalarının şaşırtıcı olmayacağını kavramaktadır. Ancak yıkım politikasının en sert tezahürlerini sınırlandırmak, bu aktörlerin daha fazla sorumluluk üstlenmesini gerektirecektir — her şeyden önce, kendi güç kaynaklarına ciddi ölçüde yatırım yapmaları ve bunları daha yakın iş birliği yoluyla bir araya getirmeleri gerekmektedir. Bununla birlikte, yıkım siyasetinin karşısında duran hükümetler, anlamlı reformların ve siyasal yön düzeltmelerinin mümkün olduğunu ve yaygın yıkım politikasına kıyasla artan iyileşme taleplerini karşılamaya çok daha elverişli olduğunu da inandırıcı biçimde göstermek zorundadır.

I

YIKIM ALTINDA

Tobias Bunde
Sophie Eisentraut

Çalkantılı bir yılın ardından uluslararası düzenin durumu nedir? Reformdan ziyade yıkımı savunan siyasal güçler neden ivme kazanmış görünmektedir? “Yıkım topu siyaseti”nin dünya açısından muhtemel sonuçları nelerdir? Ve buna karşı ne yapılabilir?

Ekim 2025’te, inşaat ekipleri dünyanın en ikonik yapılarından birinin — Beyaz Saray’ın — önemli bölümlerini yıkmaya başladı. Trump’ın destekçileri için Doğu Kanada’nın geniş kısımlarını yıkma kararı, başkanlığının temel vaatlerinden birini yansıtıyordu: Washington’u sarsmak. Tadilat ya da kademeli reformu tartışmak yerine, Trump bütünüyle farklı bir şey inşa etmek için yıkmayı tercih ediyor. Destekçileri onun “baş inşaatçı” rolünü ve yeni balo salonunun finansmanı için özel sponsorlar grubunu bir araya getirmesini, hem iş bitirici zihniyetinin hem de Amerikan vergi mükellefine duyduğu hassasiyetin kanıtı olarak görüyor. Her eyalet yemeği için pahalı ve geçici bir yapı kurma zorunluluğuna hayıflanmak yerine, Trump kalıcı bir çözüm sunmuş oldu. Bu bakış açısından, gösterişli balo salonu; Trump’ın Amerika’yı yeniden inşa etme ve Ulusal Güvenlik Stratejisi’nde (NSS) tasavvur edilen Amerika Birleşik Devletleri için “yeni altın çağı” başlatma kararlılığının bir sembolüdür.

Donald J. Trump, ABD Başkanı,
Göreve Başlama Konuşması,
20 Ocak 2025

“Son seçimim, gerçekleşmiş olan korkunç bir ihaneti ve tüm bu çok sayıdaki ihaneti tamamen ve bütünüyle tersine çevirmek; halka inançlarını, servetlerini, demokrasilerini ve hatta özgürlüklerini geri vermek için verilmiş bir yetkidir. Bu andan itibaren Amerika’nın gerileyişi sona ermiştir.”

Trump’ın eleştirmenleri için ise proje aynı ölçüde semboliktir. Onlara göre bu girişim, onun yerleşik normlara yönelik saldırısının, usul güvencelerine duyduğu kayıtsızlığın ve başkanlığı kişisel mülkü gibi görme eğiliminin neredeyse kusursuz bir metaforudur. Bazıları, yeni Doğu Kanada’na ilişkin erken bir makette çarpışan pencereler ve belirgin bir sahanlığı olmayan bir merdiven bulunduğuna dikkat çekti. Onlara göre bu da Trump’a özgü bir başka özelliktir: *uygulanabilir bir alternatif üzerinde yeterince düşünmeden yıkmak*. Balo salonu meselesi ayrıca, onun başkanlığı sınırsız bir siyasal güç alanı olarak gördüğü yönündeki suçlamalara da güç kazandırmıştır — ki bu yorum, aynı

yılın başlarında düzenlenen geniş çaplı “No Kings” gösterilerini tetiklemişti. Bu açıdan bakıldığında, özel sponsorlara dayanılması; kamu otoritesi ile özel çıkarlar arasındaki köklü sınır konusunda Trump’ın yaklaşımındaki işlemsel mantığı ortaya koymakta, şirket aktörlerinin kelimenin tam anlamıyla Beyaz Saray’a girişlerini satın almaya çalıştıkları izlenimini vermektedir.

Bununla birlikte, Trump’ın geleceğe uygun görmediği fiziksel yapıları söküp yıkmaya konusundaki istekliliği, Amerika Birleşik Devletleri’nin uluslararası düzene yaklaşımındaki daha geniş bir değişimin de güçlü bir metaforu olarak işlev görmektedir. Yaklaşık sekiz on yılın ardından, ABD öncülüğünde 1945 sonrası kurulan uluslararası düzen yıkım sürecine girmiştir.

Yıkımcılar

Donald Trump, çağdaş siyasetteki daha geniş bir olgunun yalnızca en görünür temsilcisidir. Dünyanın farklı bölgelerinde giderek artan sayıda lider, mevcut kurumları reforme etmek yerine yıkmayı vaat ederek öne çıkmıştır. Javier Milei seçim kampanyasında elektrikli testereyi bir sembol olarak sallarken, Elon Musk “Department of Governmental Efficiency” (DOGE) (Hükümet Verimliliği Bakanlığı) söylemiyle yıkıcı müdahaleyi adeta bir erdem olarak sundu. Pek çok siyasetçi de bürokrasilerin, mahkemelerin ya da uluslararası anlaşmaların ortadan kaldırılması çağrısını açıkça dile getirdi. Tüm bunlar aynı temel dürtüye işaret etmektedir: Anamlı değişimin onarımla değil, yıkımla mümkün olduğu inancı.

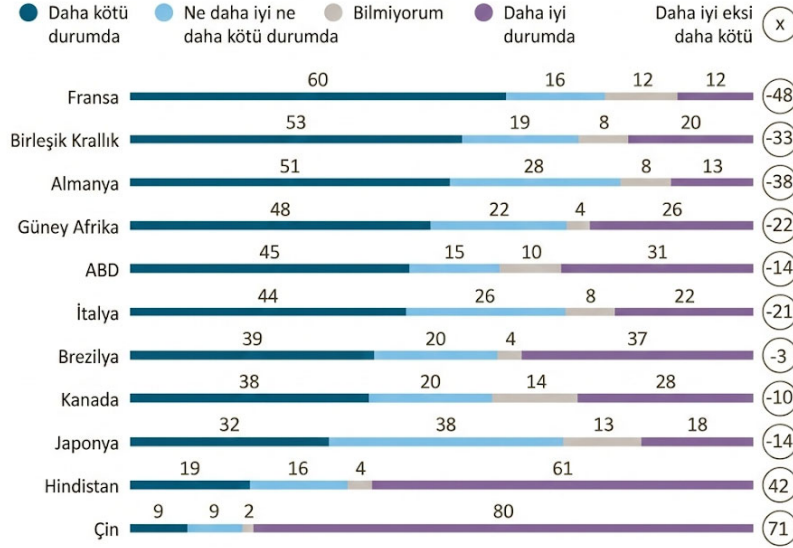
Bu figürleri birleştiren şey tutarlı bir programdan ziyade ortak bir tarz ve eylem mantığıdır. Bu “*yıkımcılar*”, statükoya yönelik yaygın hayal kırıklığından beslenir ve hem ulusal hem de uluslararası düzeyde radikal bir kopuş için yetki aldıklarını iddia ederler. “*Çabuk hareket et ve kırıp dök*” anlayışıyla hareket eder; reform yerine yok etmeyi, müzakere yerine hızı ve kurumsal uyumun yavaş emeği yerine sembolik yıkım eylemlerini tercih ederler. Çekiciliklerinin önemli bir kısmı, onarılamaz biçimde bozulmuş olarak sundukları yapıları yıkmaya istekli görünmelerine dayanmaktadır.

Siyasette “*yıkımcıların*” yükselişi, yirmi birinci yüzyılın en sonuç doğurucu eğilimlerinden biri olabilir. Liberal-demokratik toplumları kırılma noktasına – hatta onun ötesine – itmektedir. Bu gelişmeyi besleyen duygular ise küçük bir radikal aktör grubuyla sınırlı değildir. Sosyologlar Carolin Amlinger ve Oliver Nachtwey’in *Zerstörungslust* – yani yıkım arzusu – olarak tanımladığı olgu, post-modern toplumlarda giderek daha yaygın hâle gelmiştir. Bu arzu; hem ulusal hem de uluslararası düzeyde mevcut yönetim yapıları karşısındaki yaygın hayal kırıklığından ve reform ile kademeli iyileşmenin inandırıcılığına duyulan güvenin derin biçimde aşınmasından beslenmektedir.

Pek çok toplumda radikal değişim arzusu, nüfusun önemli bir kesiminde siyasal sistemlerin beklentileri karşılayamadığı yönündeki kanaatle beslenmiştir. Birçok kişi için mevcut düzen; hayat pahalılığı krizleri, artan eşitsizlik, yukarı yönlü toplumsal hareketliliğin sona ermesi ve durağanlaşan ya da gerileyen yaşam standartları ile özdeşleşmektedir. Kısacası, insanların yaşamları artık iyileşmemektedir.

Şekil 1.1

Katılımcıların, hükümet politikalarının gelecek nesilleri nasıl etkileyeceğine dair değerlendirmeleri, Kasım 2025, yüzde

Veriler ve illüstrasyon: Kekst CNC, Münih Güvenlik Konferansı tarafından yaptırılmıştır.

Mevcut hükümetinizin politikaları, genel olarak kendi ülkenizde gelecek nesilleri nasıl etkileyecektir?

Mevcut hükümetinizin politikaları, ülkemde gelecek nesilleri...

— Daha kötü duruma getirecek
— Ne daha iyi ne daha kötü yapacak
— Bilmiyorum
— Daha iyi duruma getirecek

Münih Güvenlik Endeksi 2026 için toplanan kamuoyu verilerimiz, hükümetlerin bu zorluklarla etkili biçimde başa çıkabileceğine dair köklü bir şüpheyi yansıtmaktadır. Araştırma kapsamındaki tüm G7 ülkelerinde, mevcut hükümetlerinin politikalarının gelecek nesilleri daha iyi bir duruma getireceğine inananların oranı, bu politikaların gelecek nesilleri daha kötü bir durumda bırakacağını düşünenlerin oranının açık ara gerisinde kalmaktadır (Şekil 1.1). Fransa, Birleşik Krallık ve Almanya'da katılımcıların mutlak çoğunluğu hükümetlerine yönelik bu güvensizliği açıkça ifade etmektedir. Buna ek olarak, birçok kişi siyasal sistemlerini ve uluslararası kurumları; ister iklim değişikliği ister bulaşıcı hastalıklar olsun, artan küresel risklerle başa çıkma ve ekonomik dönüşümler ile teknolojik değişimin beraberinde getirdiği meydan okumaları yönetme konusunda yetersiz görmektedir. Sonuç olarak, hem bireysel hem de kolektif düzeyde artan bir çaresizlik duygusu (Şekil 1.2) ile ülkelerinin ve kendilerinin olumlu bir gelecek inşa edebilme kapasitesine dair karamsarlık güç kazanmaktadır.

Mevcut yapıların artık amacına uygun olmadığı ve insanların çıkarlarına hizmet etmeyi bıraktığı yönündeki kanaate, bu yapıların kendilerini yenileme kapasitelerine ilişkin yaygın kuşku da eklenmektedir. Birçok kişi artık reformları inandırıcı bulmamakta ve siyasetin temel yönelimlerinde esaslı düzeltmeler yapılabileceğine dair inancını yitirmiştir.

J.D. Vance, ABD Başkan Yardımcısı,
Münih Güvenlik Konferansı, 14 Şu-
bat 2025

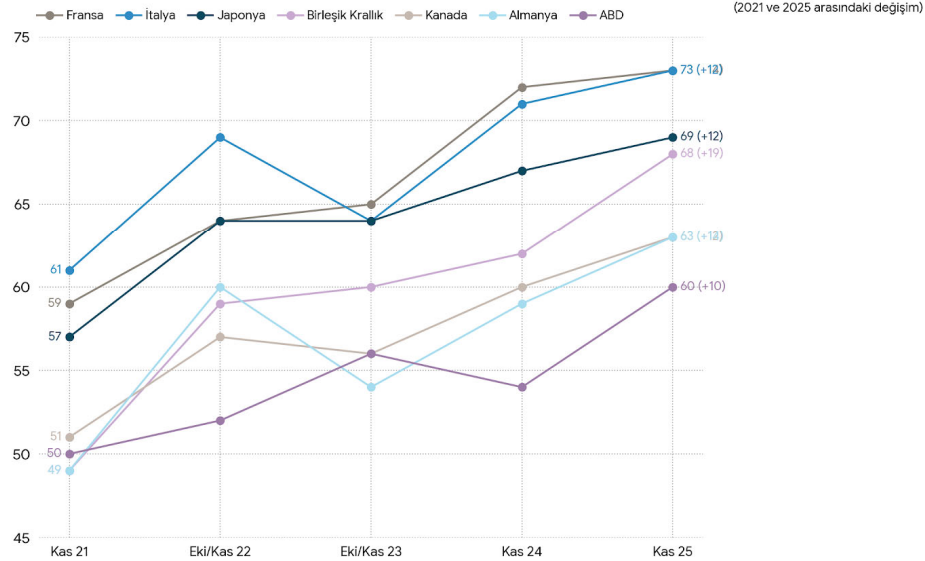
“Hiçbir demokrasi – ister Amerikan, is-
ter Alman ya da Avrupa demokrasisi
olsun – milyonlarca seçmene düşünce-
lerinin ve kaygılarının, beklentilerinin
ve rahatlama taleplerinin geçersiz ya
da dikkate alınmaya dahi değmez oldu-
ğunu söyleyerek varlığını sürdürü-
mez.”

Ulusal düzeyde, demokratik yapılar aşırı bürok-
ratikleşmiş ve yargısallaşmış olarak algılan-
makta; bu nedenle de otoriter muadillerine at-
fedilen rekabetçilik, dinamizm ve yenilik
üretme kapasitesinden yoksun görülmektedir.
Karar alıcılar, çoğunluğun taleplerine duyarsız
görünen ve adeta felç olmuş siyasal sistemleri
yöneten statükonun muhafızları olarak yaygın
biçimde değerlendirilmektedir. Benzer algılar
uluslararası düzeye de uzanmaktadır. Uluslara-
rası düzenin kilit kurumları, “katı ve tepkisiz”
olarak görülmekte; dolayısıyla reforme edilmesi
ve uyarlanması neredeyse imkânsız yapılar şek-
linde değerlendirilmektedir. Uzun süredir başa-
rısız reform girişimlerinin hedefi olan Birleşmiş
Milletler Güvenlik Konseyi, Dünya Ticaret Örgü-
tü ve uluslararası mali kurumlar, bunun en
açık örnekleridir.

Şekil 1.2

Katılımcıların çaresizlik hisleri, Kasım 2021–Kasım 2025, yüzde

İfadeye kesinlikle veya kısmen katılan katılımcıların yüzdeleri

Veri: Kekst CNC, Münih Güvenlik Konferansı tarafından görevlendirilmiştir. İllüstrasyon: Münih Güvenlik Konferansı

Aşağıdaki ifadeye katılıyor musunuz, yoksa katılmıyor musunuz?
Küresel gelişmeler karşısında kendimi çaresiz hissediyorum.

Marco Rubio, o dönemde ABD Dışişleri Bakanı adayı, Senato Dış İlişkiler Komitesi, 15 Ocak 2025

“II. Dünya Savaşı sonrası küresel düzen yalnızca miadını doldurmuş değildir; artık bize karşı kullanılan bir silah hâline gelmiştir. [...] Seksen yıl sonra, kaostan içinden yeniden özgür bir dünya yaratmaya yeniden çağırıyoruz ve bu kolay olmayacaktır.”

“Büyük anlatı” olarak tanımlanan ilerleme ve modernlik söyleminin ikna edici gücünü yitirdiğine dair artan kanaat, mevcut düzene yönelik şikâyetleri yalnızca kurumsal işlev bozukluğuna duyulan hayal kırıklığının çok ötesine geçen siyasi aktörler için elverişli bir zemin yaratmıştır. Bu aktörler, iyileştirmelerin yetersizliğinden ya da değişimin yavaşlığından yakınmak yerine, toplumlarının izlediği liberal yönelimi temelden reddetmektedir. Özellikle açık sınırlar ve çok kültürlülük, toplumsal cinsiyet eşitliği ve daha genel olarak liberal uluslararasılık karşısında belirgin bir küçümseme sergilemekte; bunların ülkelerini medeniyet düzeyinde bir gerileme riskiyle karşı karşıya bıraktığını iddia etmektedirler. Bu algılanan çöküşe karşı koymak amacıyla, kendi ifadeleriyle medeniyet ilkelelerini yeniden tesis etmeyi ve sözde “feminizm

öncesi beyaz Hristiyan” bir geçmişi diriltmeyi hedefleyen bir “*kültür savaşı*” başlatmışlardır. Bu hedefe ulaşmak için, yasını tuttukları gelecekte farklı bir geleceğin inşasına katkı sağlayabilecek kurumları, programları, ittifakları, araştırmaları ve yatırımları “yıkılmaktan” çekinmemektedirler.

Birlikte ele alındığında, geri getirilemeyecek bir geçmişi canlandırmaya çalışanların öfkesi; mevcut düzene yönelik yaygın hayal kırıklığı ve bu düzenin reform kapasitesine dair derin kuşkuyla birleşerek yeni bir iklim yaratmıştır: yıkımın, bozmanın ve tasfiyenin siyasetin kabul edilebilir araçları hâline geldiği bir iklim. Artık buldozer, güllerli yıkım topu ve motorlu testere kullananlar marjinal radikaller olarak görülmemekte; en azından hoş görülmekte ve temkinli bir hayranlıkla karşılanmakta – hatta açıkça yüceltilip benimsenebilmektedirler.

Yıkımın Ortasında

Mevcut yapılar ve kurallara baltayı indirenler arasında en sonuç doğuran figür ABD Başkanı Donald Trump’tır. Bunun nedeni yalnızca kişisel kanaatleri ya da alışılmışın dışındaki kişiliği değildir; aynı zamanda Amerika Birleşik Devletleri’nin hâlâ olağanüstü siyasal, ekonomik, askerî ve teknolojik güce sahip olmasıdır. İronik biçimde, 1945 sonrası uluslararası düzenin şekillendirilmesi, sürdürülmesi ve savunulması için en fazla çaba göstermiş ülkenin başkanı, şimdi bu düzenin tasfiye edilmesinin ön safında yer almaktadır.

Trump’ın dış politikasının yıkıcı potansiyeli, başkanlık yetkileri üzerindeki sınırlamaların aşınmasıyla daha da güçlenmiştir. Akademisyenlerin işaret ettiği üzere, bilgi alanının parçalanması, aşırı kutuplaşma ve değişen tehdit ortamı bu aşınmaya katkıda bulunmuştur. Trump’ın ilk görev döneminde, kurumsal denge ve denetim mekanizmaları, bürokratik direnç ve uluslararası tepki, oluşabilecek zararın önemli bir kısmını sınırlamıştı. İkinci döneminde ise Trump kaldığı yer-

den devam etmiş; ancak temelden farklı koşullar altında. Daha az kurumsal sınırlama, daha deneyimli ve ideolojik olarak uyumlu bir ekip ve kanaatlerini hayata geçirme konusunda daha net bir kararlılıkla Trump, artık yalnızca Amerika Birleşik Devletleri'ni iç politikada yeniden şekillendirmek değil, aynı zamanda ülkenin dünyadaki rolünü ulusal çıkarın dar ve çoğu zaman oldukça kişisel bir yorumuna göre yeniden tanımlamak için bir yetki aldığına inanmaktadır. Analistlere göre, Amerika Birleşik Devletleri "artık fiilen kişiselleşmiş bir rejimin dış politikasına sahiptir." Büyük ölçüde denetimden uzak kalan Trump'ın sezgileri dış politikaya dönüşmekte; bunun da Amerika Birleşik Devletleri ve uluslararası düzen açısından geniş kapsamlı sonuçları olmaktadır.

Luiz Inácio Lula da Silva,
Brezilya Devlet Başkanı,
The Guardian, 10 Temmuz 2025

"Uluslararası kuruluşlar etkisiz görünüyorsa, bunun nedeni yapılarının artık mevcut gerçekliği yansıtmamasıdır. [...] Çok taraflılık krizinin çözümü onu terk etmek değil, daha adil ve daha kapsayıcı temeller üzerinde yeniden inşa etmektir."

Sonuç olarak, II. Dünya Savaşı'nın ardından Amerika Birleşik Devletleri tarafından şekillendirilen uluslararası düzenin "yıkımına tanıklık ediyor" olabiliriz.²² Eski ABD Dışişleri Bakanı Dean Acheson, *Present at the Creation* başlıklı anıltısında savaş sonrası yılları, ABD'nin görevinin "[kaos] içinden, süreç boyunca her şeyi paramparça etmeden, dünyanın yarısını – özgür yarısını – yaratmak" olduğu bir "yaratım dönemi" olarak tanımlamıştı.²³ Aradan bir ömür geçtikten sonra, Acheson'ın çağdaş halefi Marco Rubio, onay oturumları sırasında bu dili yeniden kullanarak, mevcut düzenin ABD çıkarlarına hizmet etmeyi bıraktığını ve başkaları tarafından istismar edildiğini ileri sürmüş; bu nedenle Amerika Birleşik Devletleri'nin "kaosun içinden yeniden özgür bir dünya yaratmaya çağrıldığını" savunmuştur. Rubio'nun Aralık 2025'te vurguladığı üzere, "Başkan Trump'ın seçilmesinin nedenlerinden biri, Amerikan halkı arasında dış politikamızın köklü bir yeniden ayarlamaya ihtiyaç duyduğuna dair oluşan anlayıştır [...] çünkü dünya dramatik biçimde değişmiştir. Dış politikamızın dayandığı birçok kurum, politika ve varsayım artık var olmayan bir dünya üzerine inşa edilmişti [...]"²⁴ Ancak yönetimin "yeniden ayarlama" olarak adlandırdığı bu süreç, yaygın biçimde çok daha radikal bir girişim olarak yorumlanmaktadır: ABD'nin inşa ettiği ve liderliğini üstlendiği düzenin temel ilkelerine yönelik kapsamlı bir saldırı olarak.

Trumpçı illiberal-milliyetçi meydan okuma, uluslararası düzene yönelik yalnızca bir politika ayarlaması ya da taktiksel bir farklılaşma değildir. Nitekim Trump yönetimi, akademisyenlerin "Kantçı barış üçgeni"²⁶ olarak adlandırdığı ve 1945'ten bu yana iki partinin de benimsediği ABD büyük stratejisine yön vermiş olan yapının üç ayağını da hedef almıştır:

Birincisi, çok taraflı kurumlar ile evrensel kuralların ABD gücünü sınırlamak yerine güçlendirdiği inancı;

İkincisi, açık bir uluslararası düzenin ve ekonomik bütünleşmenin ABD'nin refahına ve güvenliğine hizmet ettiği yönündeki kanaat;

Üçüncüsü ise demokrasinin, insan haklarının ve liberal demokrasiler arasındaki yakın iş birliğinin stratejik varlıklar olduğu ve ABD dış politikasına yön vermesi gerektiği varsayımdır.

Frank-Walter Steinmeier,
Almanya Cumhurbaşkanı,
Münih Güvenlik Konferansı,
14 Şubat 2025

“Yeni Amerikan yönetiminin bizimkinden çok farklı bir dünya görüşüne sahip olduğu açıktır. Yerleşik kurallara, ortaklıklara ya da zaman içinde inşa edilmiş güvene saygı göstermeyen bir dünya görüşü. [...] Ancak bu dünya görüşünün uluslararası toplumun çıkarına olacak şekilde baskın paradigma hâline gelmemesi gerektiğine inanıyorum. Kuralların yokluğu, yeni bir dünya düzeninin yol gösterici ilkesi hâline gelmemelidir.”

kamı boş bırakılmıştır. Yüksek profilli müzakereler ise – çoğu zaman Dışişleri Bakanlığı’ndaki profesyonellerin görüşü alınmaksızın – başkanın özel temsilcileri tarafından yürütülmektedir.

Trump yönetimi, uluslararası hukukun temel ilkelerine yönelik de sarsıcı bir yaklaşım benimsemiştir. Önceki yönetimler uluslararası hukuku ihlal etmekle suçlandıklarında hukuki gerekçeler sunarken, Trump yönetiminin önde gelen temsilcileri – başkan başta olmak üzere – çoğu zaman uluslararası hukukun üstünlüğü konusunda herhangi bir kaygı taşıyor görünmemektedir. Venezuela Devlet Başkanı Nicolás Maduro’nun yakalanmasıyla sonuçlanan operasyona ilişkin gerekçelendirmelerinde, Trump yönetiminin üst düzey üyeleri bu operasyonu Pentagon desteğiyle yürütülen bir iç hukuk uygulaması olarak nitelendirmiştir. Eleştirmenlere göre ise söz konusu görev, “uluslararası hukuka yönelik bir meydan okumadan ziyade, ona bütünüyle kayıtsız kalmanın bir örneği” olmuştur. Trump, *The New York Times*’a verdiği bir röportajda küresel yetkilerinin tek sınırının “kendi ahlakı” olduğunu düşündüğünü açıkça ifade etmiş ve “Uluslararası hukuka ihtiyacım yok” demiştir. Bu nedenle, uluslararası kuralların savunucuları açısından en büyük endişe artık çifte standartların varlığı – yani ortak norm ve ilkelerin

1945 sonrası düzenin baskı altında bulunan ilk ayağı, Amerika Birleşik Devletleri’nin çok taraflı iş birliğine, uluslararası kurumlara ve uluslararası hukukun üstünlüğüne yönelik uzun süredir devam eden bağlılığıdır. Yönetimin bakiş açısından mevcut küresel yönetim sistemi, ABD dış politikası için artık bir avantaj değil, bir yük haline gelmiştir. Bu değişimi yansıtan Ulusal Güvenlik Stratejisi (NSS), “ulusların önceliğini” vurgulamakta ve “en müdahaleci ulusötesi örgütlerin egemenliği aşındıran müdahalelerine” karşı direnme taahhüdünde bulunmaktadır. ABD’nin küresel yönetişime yaklaşımındaki değişim, Dışişleri Bakanlığı ve diplomatlarının rolünün azalmasında da kendini göstermektedir. Çin küresel diplomatik çabalarını yoğunlaştırmış ve diplomatik misyon sayısında artık Amerika Birleşik Devletleri’ni geride bırakmışken, Trump yönetimi Washington’un dış hizmet teşkilatı aracılığıyla yürüttüğü diplomatik angajmanı daraltmıştır. Project 2025’in yazarları tarafından başkanın gündemini engelleyen “derin devlet”in bir parçası olarak görülen dış hizmet kadrolarından yüzlerce görevli işten çıkarılmış; dünya genelinde birçok büyükelçilik ma-

bulunmasına rağmen bunların tutarsız biçimde uygulanması – değil; hiçbir standardın bulunmadığı bir düzenin ortaya çıkmasıdır.

Belki de en sarsıcı olanı, Trump yönetimindeki ABD'nin artık 1945 sonrası sistemin en temel normlarından bazılarını göz ardı etmesidir: toprak bütünlüğü ilkesi ve diğer devletlere karşı güç kullanma ya da güç kullanma tehdidinde bulunma yasağı. Akademisyenler Trump'ın eylemlerinde bir örüntü tespit etmiş; bu temel normlara yönelik “*tutarlı bir saldırıdan*” söz etmişlerdir. Görevde bulunduğu yalnızca bir yıl içinde Trump, Irak, İran, Nijerya, Somali, Suriye, Venezuela ve Yemen'deki hedeflere karşı güç kullanmıştır. Ayrıca Kolombiya, Küba ve Meksika dâhil olmak üzere başka hedeflere karşı güç kullanmayı açıkça gündeme getirmiş; Panama Kanalı'nı “geri alma” tehdidinde bulunmuş ve Kanada'nın Amerika Birleşik Devletleri'ne 51. eyalet olarak katılması ihtimali üzerine spekülasyon yapmıştır. Son olarak, Grönland üzerindeki tasarılarını daha da ileri götürmüştür. Bu tür söylemler yalnızca Amerikan halkının iradesiyle çelişmemektedir; zira kamuoyu ne ABD'nin nüfuz alanları yaklaşımını benimsemesini desteklemekte ne de Grönland'ın ABD tarafından edinilmesini onaylamaktadır. Gözlemciler ayrıca bu söylemin toprak bütünlüğü ilkesini zayıflatabileceğini düşünmektedir. Bu nedenle Trump'ın diğer büyük güçlerin peşinde olduğu toprak değişikliklerine açık tutumundan endişe duyduklarını ifade etmişlerdir. Rusya-Ukrayna savaşını sona erdirmeye çabalarının bir parçası olarak Trump, Ukrayna'ya topraklarının bir bölümünü Rusya'ya devretmesi yönünde önemli baskı uygulamış; fiilen Rusya'nın güç kullanarak gerçekleştirdiği toprak genişlemesini onaylamıştır (Bölüm 2). Tayvan'ın geleceği sorulduğunda Trump herhangi bir emsal oluşturmadığını ileri sürmüş; ancak bunun Başkan Xi'ye bağlı olduğunu kabul etmiş ve kendisi başkanken Çin'in Tayvan'a saldırmasını beklemediğini söylemiştir. Eleştirmenlere göre, 1945 sonrası düzenin temel normlarına yönelik bu saldırının geniş kapsamlı sonuçları olabilir. Eğer öncü devlet, bir zamanlar savunduğu uluslararası hukuk sisteminin temel ilkesine uymayı bırakırsa, zaten zayıflamış olan sistem tam bir çöküşle karşı karşıya kalabilir.

Savaş sonrası uluslararası düzenin ikinci temel ayağı, Amerika Birleşik Devletleri'nin açık dünya ekonomisine ve serbest ticarete yönelik uzun süreli desteği idi. On yıllar boyunca ardışık ABD yönetimleri, ticaretin serbestleştirilmesini, açık piyasaları ve ekonomik karşılıklı bağımlılığı yalnızca refah kaynakları olarak değil, aynı zamanda uluslararası düzen içinde istikrar ve nüfuzun temel araçları olarak görmüştür. ABD'nin serbest ticarete verdiği destek bir süredir aşınmakta olmakla birlikte, Trump ticaret politikasını benzeri görülmemiş ölçüde bir baskı ve kaldıraç aracı olarak kullanmıştır. Gümrük tarifeleri ve yaptırımlar, küresel ekonomik değişim için öngörülebilir bir çerçeve sürdürmekten ziyade kısa vadeli tavizler koparmayı hedefleyen son derece işlemsel bir yaklaşımla devreye sokulmaktadır (Bölüm 4).

Kaja Kallas,
AB Dış İlişkiler ve Güvenlik
Politikası Yüksek Temsilcisi,X,
28 Şubat 2025

“Özgür dünyanın yeni bir lidere ihtiyacı var. Bu meydan okumayı üstlenmek bize, Avrupalılara düşüyor.”

Giorgia Meloni, İtalya Başbakanı, 28 Şubat 2025

"Batı'nın herhangi bir bölünmesi hepimizi zayıflatır ve medeniyetimizin gerilemesini görmek isteyenlerin işine yarar; burada söz konusu olan onun gücünün ya da etkisinin gerilemesi değil, üzerine kurulduğu ilkelere – başta özgürlük olmak üzere – gerilemesidir. Bir bölünme kimsenin çıkarına olmaz."

Boris Pistorius,
Almanya Savunma Bakanı,
Münih Güvenlik Konferansı,
14 Şubat 2025

"Demokrasi, onu yıkmak isteyen aşırılıkçılara karşı kendini savunabilmelidir. Bunu açıkça söylüyorum: Bu demokrasiyi ve özgürlük içinde yaşam biçimimizi her gün – hem iç düşmanlarına hem de dış düşmanlarına karşı – savunan bir Avrupa'da yaşıyor olmaktan mutluyum, minnettarım ve gurur duyuyorum."

Ulusal Güvenlik Stratejisi'nde (NSS) Rusya'ya ayrılmış bir bölüm dahi bulunmamaktadır. Biden yönetimi, Rus saldırganlığına karşı Ukrayna'nın meşru müdafaa hakkına verdiği desteği hem stratejik bir çıkar hem de ahlaki bir yükümlülük olarak değerlendirirken, Trump ve ekibi sık sık Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'e yönelik rahatsız edici bir yakınlık sergilemektedir. Ukrayna Devlet Başkanı Volodimir Zelenskiy Beyaz Saray'da Trump ile hararetli bir tartışmaya maruz kalırken, Putin Alaska'da kırmızı halıyla karşılanmış ve herhangi bir taviz vermemiş olmasına rağmen "değerli bir dost" olarak muamele görmüştür.⁵³ Avrupa'daki birçok kişi için durum, uzun yıllardır kaptanları olan ülkenin ezeli rakiplerinin safına geçmiş olduğu hissini uyandırmaktadır.

ABD Başkan Yardımcısı J.D. Vance, 2025 Münih Güvenlik Konferansı'nda büyük yankı uyandıran konuşmasında, temelde "aynı takımda olduğumuza" inandığını söylemiş; ancak Avrupa söz konusu olduğunda dış tehditlerden değil, "içeriden gelen tehditten, Avrupa'nın bazı temel değerlerinden geri çekilmesinden" endişe duyduğunu vurgulamıştır. Avrupa hükümetlerini "medyayı kapatmakla, seçimleri iptal etmekle ya da insanları siyasal süreçten dışlamakla" suçladıktan sonra

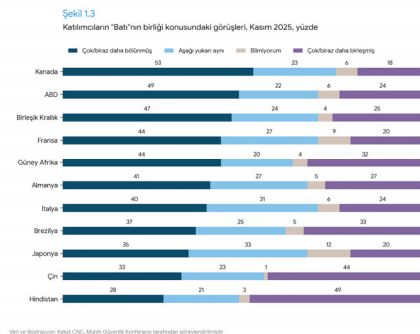
1945 sonrası düzenin baskı altındaki üçüncü ayağı, liberal-demokratik değerlerin teşviki ve liberal demokrasiler arasındaki iş birliğinin güçlendirilmesiyle ilgilidir. Savaş sonrası dönemin büyük bölümünde Amerika Birleşik Devletleri kendisini, liberal-demokratik fikirleri yaymaya ve dünya genelinde demokratik yönetimi teşvik etmeye çalışan bir "iyilik gücü" olarak sunmuş; demokrasiler arasında kapsamlı iş birliğini teşvik etmiştir. Ortaya çıkan liberal uluslararası düzen, çoğu zaman kusurlu da olsa, bu liberal değerleri yansıtmıştır. Donald Trump döneminde ise Amerika Birleşik Devletleri büyük ölçüde "özgür dünyanın lideri" rolünü terk etmiştir.

Bu değişimin Amerika Birleşik Devletleri'nin demokratik müttefikleri üzerinde somut etkileri olmuştur. Birçoğu, köklü demokratik müttefiklerin kamuoyu önünde eleştirilirken otokratik liderlerin övüldüğü; zaman zaman dengesiz ve hatta sezgiye aykırı görünen bir ilişki hiyerarşisi algısından rahatsızlık duymaktadır. Bu karışıklık özellikle Avrupa ve Rusya'ya yönelik söylemde belirgindir. Trump yönetiminin önde gelen isimleri Avrupa Birliği'ni ve bazı Avrupa hükümetlerini sansürle, Ukrayna'yı ise demokratik değerlere uygun davranmamakla suçlarken, Rusya'nın süregelen iç baskıları ve uluslararası saldırganlığına rağmen Moskova'ya yönelik sert eleştirilerden büyük ölçüde kaçınmışlardır. Yeni

Vance, “tam olarak neyi savunduğunuzdan emin değilim” demiş; bu sözler Münih’te hazır bulunan ve şaşkınlık içindeki Avrupalı yetkililerin sert tepkilerine yol açmıştır. Trump yönetimi Ulusal Güvenlik Stratejisi’nde (NSS) Avrupa’nın “medeniyet olarak silinmesi” tehlikesine dahi dikkat çekmiş; “ulusal kimliklerin ve öz güvenin kaybına” atıf yaparak mevcut gidişatın sürmesi hâlinde “kıtanın 20 yıl içinde ya da daha kısa sürede tanınmaz hâle geleceği” uyarısında bulunmuştur. Çoğu Avrupalı için ise bugün tanınmaz olan Amerika Birleşik Devletleri’dir. Avrupa’nın büyük bölümü, ABD’nin “rekabetçi otoriterliğe” doğru inişini artan bir kaygı ya da hatta dehşetle izlemekte; Amerikan demokrasisinin ne ölçüde dayanıklı olduğunu sorgulamaktadır.

Transatlantik ittifak içinde artan bir “Batısızlaşma” uyarıları – yani Batı’nın neyi temsil ettiğine dair temelden uyumsuz yorumların ortaya çıkması ve bunun yarattığı rahatsız edici sonuçlar – doğrulanmış görünmektedir. Uzun süre hegemonik olan liberal-uluslararası Batı anlayışı, artık evrensel idealler ve insan hakları yerine kültürel, etnik ya da dinsel ölçütleri öne çıkaran illiberal-milliyetçi bir karşı önerme tarafından açıkça meydan okumaya maruz kalmaktadır.

Politikalara ilişkin görüş ayrılıklarından, transatlantik ortaklığın özünde yer alan temel normlara ilişkin görüş ayrılıklarına geçiş, tehlikeli bir gelişmedir ve “Batı”nın “gerçek” anlamına ihanet etmekle birbirini suçlayan, giderek daha uyumsuz iki dünya görüşünün taşıyıcıları arasında transatlantik iş birliğinin geleceğine dair soruları gündeme getirmektedir. İtalya Başbakanı Giorgia Meloni gibi bazı siyasetçiler, “Batı’yı yeniden büyük yapalım” sloganını kullanarak Batı’nın iki versiyonu arasında köprü kurmaya ve çelişkiyi aşmaya çalışmıştır. Ancak bugün Avrupa’daki birçok hükümet, Trump yönetiminin Avrupa ülkeleri içinde “Avrupa’nın mevcut yönelimine karşı direnci beslemeyi” amaçlayan aşırı sağcı, sistem karşıtı partilere verdiği desteği ve Dijital Hizmetler Yasası gibi AB düzenlemelerine müdahalesini, temel demokratik değerlere ve Avrupa egemenliğine yönelik bir saldırı olarak algılamaktadır. Almanya Şansölyesi Friedrich Merz’e göre Batı artık “yalnızca coğrafi bir etiket, bizi bir arada tutan normatif bir bağ olmaktan çıkmıştır.” Bu yabancılaşma kamuoyuna da yansımaktadır. Münih Güvenlik Endeksi kapsamında anket yapılan tüm NATO üyesi devletlerde, Batı’nın on yıl öncesine kıyasla daha az birlik içinde olduğunu düşünenlerin oranı, daha fazla birlik içinde olduğunu düşünenlerin oranından yüksektir (Şekil 1.3).

On yıl öncesine karşılaştırıldığında, “Batı”nın şimdi... olduğunu söyler misiniz?

António Guterres, Birleşmiş
Milletler Genel Sekreteri, BM Genel
Kurulu, 15 Ocak 2026

“Bozucu müdahaleler mutlaka yıkıcı olmak zorunda değildir. Aynı zamanda inşa edici bir güç de olabilirler.”

Subrahmanyam Jaishankar,
Hindistan Dışişleri Bakanı,
Münih Güvenlik Konferansı,
15 Şubat 2025

“Artık önümde ne varsa onunla şansımı denemeye hazırım; çünkü bunun, bugün sahip olduğum durumdan kesinlikle daha iyi olacağını düşünüyorum.”

Yaratıcı Yıkım mı, Yoksa Sadece Yıkıcı Yaratıcılık mı?

Bazı gözlemciler için, uluslararası düzene ve yerleşik ortaklıklara yönelik “Trump şoku”nun olumlu yönleri de olabilir. Onlara göre buldozer siyaseti, daha iyi bir şey inşa etmek için yeni fırsatlar sunabilir. Buradaki düşünce, Joseph Schumpeter’in ünlü biçimde tanımladığı “yaratıcı yıkım” kavramına benzemektedir: köklü değişimin artımlı olamayacağı; yerleşik yapıların sökülmesini, verimsiz düzenlemelerin çözülmesini ve yenilenmeye imkân tanıyacak güçlerin serbest bırakılmasını gerektirdiği fikri. Bu bakış açısından, yerleşik tercihlere ve prosedürlere bilinçli biçimde aykırı düşen alışılmadık bir yaklaşım, tam da gelenekle bağını kopardığı için başarılı olabilir. Bu argümana göre Trump’ın çatışmacı üslubu, kurumsal ataleti sarsmış ve aktörleri uzun süredir ertelenen ya da görmezden gelinen sorunlarla yüzleşmeye zorlamıştır. Bu okumada yıkım, başlı başına bir amaç değil; defalarca siyasal olarak imkânsız olduğu kanıtlanmış yenileme çabalarının yerine, inovasyon için zemini temizleyen bir katalizördür.

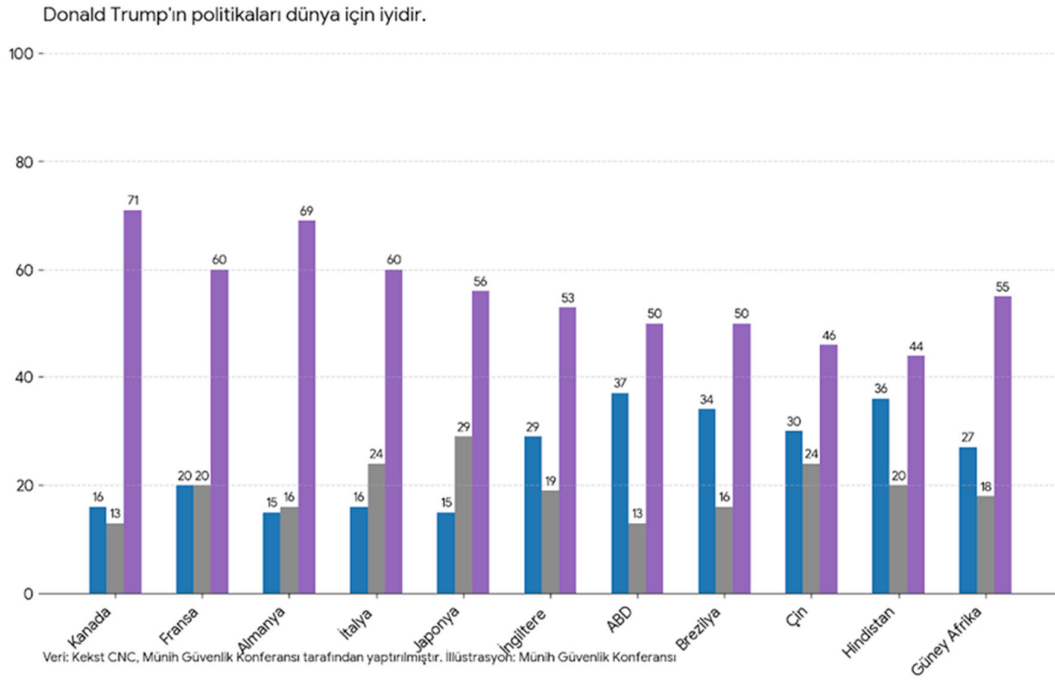
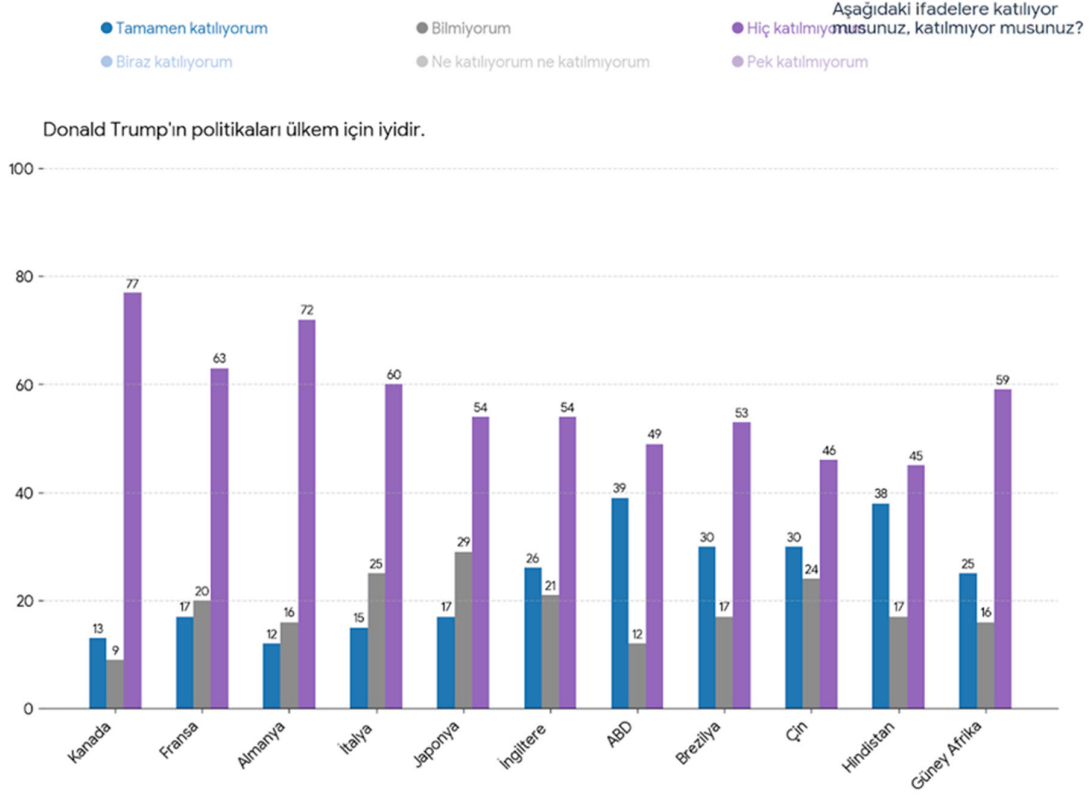
Nitekim Trump’ın bazı eleştirmenleri dahi, onun yıkıcı ancak yaratıcı üslubunun dikkat çekici bazı gelişmelere yol açtığını kabul etmektedir. Belki de en çarpıcı biçimde, ABD’nin NATO’dan çekilmesinden endişe duyan NATO li-

derleri, 2035’e kadar savunma harcamalarının yüzde beşine ulaşılmasını öngören bir hedef üzerinde uzlaşmış; daha önce geride kalan ülkelerden bazıları – Almanya dâhil – bu hedefe daha da erken ulaşmak için iddialı planlar açıkladıklarını duyurmuştur. Bazıları, Trump’ın yaklaşımının, varılan anlaşma Biden yönetimi tarafından hazırlanmış bir plana benziyor olsa da, Gazze’de bir ateşkes için alan açılmasına yardımcı olduğunu ileri sürmektedir. Kimileri ise Ukrayna konusundaki dalgalı politikasının, en azından tarafları (en azından söylem düzeyinde) olası uzlaşma seçeneklerini değerlendirmeye zorladığını savunmaktadır. Bu bakış açısından, sarsıcılık yalnızca pervasızlık değil; diplomatik tıkanıklığı kırmanın bir aracıdır.

Küresel Güney’in birçok ülkesinde de Trump’ın ABD dış politikasının geçmişteki geleneklerinden kopma ihtimali başlangıçta iyimserlikle karşılanmıştır – ve Trump’ın politikaları burada, birçok Batı toplumuna kıyasla hâlâ daha olumlu değerlendirilmektedir (Şekil 1.4). Küresel Güney ülkelerinin perspektifinden bakıldığında, uluslararası sistemdeki sarsıntı bir dizi fırsat sunmaktadır. Her şeyden önce, Washington’un Avrupa’ya tanıdığı ayrıcalıklı muamelenin sona ermesi,

Şekil 1.4

Katılımcıların Başkan Trump'ın politikalarına yönelik değerlendirmeleri, Kasım 2025, yüzde

Emmanuel Macron,Fransa
Cumhurbaşkanı,Fransa'nın
büyükelçilerine hitaben yaptığı
konuşma,6 Ocak 2026

“Büyük güçlerin dünyayı kendi aralarında paylaşma yönünde güçlü bir eğilim gösterdiği bir dünyadayız. [...] Amerika Birleşik Devletleri yerleşik bir güçtür; ancak yakın zamana kadar teşvik ettiği bazı müttefiklerinden kademeli olarak uzaklaşmakta ve desteklediği uluslararası kurallardan kopmaktadır [...]”

“çok kutuplulaşma” eğilimini güçlendiren bir gelişme olarak görülmekte; küresel oyun alanını daha dengeli hâle getirerek daha fazla devlete çıkarlarını takip etme yönünde yeni imkânlar sağlamaktadır. Benzer şekilde, süregelen sarsıntıların – Washington’un eski müttefiklerini tedirgin eden – doğurduğu riskler, Küresel Güney perspektifinden daha az belirgin görünmektedir. Hindistan Dışişleri Bakanı Jaisankar’ın defalarca dile getirdiği üzere, Batı’nın kurallara dayalı bir düzen olarak gördüğü yapı, dünyanın başka yerlerinden bakıldığında her zaman çok daha anarşik ve çifte standartlarla iç içe geçmiş bir görünüm arz etmiştir.

Ancak son birkaç ay içinde, başlangıçta Trump’ı iyimserlikle karşılayanların birçoğu ayıltıcı deneyimler yaşamıştır. Brezilya ve Hindistan, dünyanın en yüksek ABD gümrük tarifelerinden bazılarına maruz kalmıştır. Güney Afrika ve

Brezilya, Washington’un kendi iç demokratik siyasetlerine yönelik yoğun müdahaleleriyle karşı karşıya kalmıştır.

Ayrıca art arda Küresel Güney’den G20 başkanlıklarının, iklim, eşitsizlik ve kalkınma konularında Küresel Güney’in kaygılarını yansıtan gündemi, “Önce Amerika” anlayışına dayalı bir G20 ile yer değiştirmeye hazırlanmaktadır. Bununla birlikte, Trump’ın alışılmadık diplomasi yaklaşımıyla elde ettiği dikkat çekici atılımların her biri önemli çekincelerle birlikte gelmiştir. Gözlemciler, Trump’ın barış girişimlerinin “bazı cephelerde geçici bir rahatlama sağlamış” olabileceğini kabul etmekte; ancak bu şiddetli çatışmaların özündeki ihtilafların büyük ölçüde çözümsüz kaldığını ve dolayısıyla “kalıcı bir barışa” yol açmadığını vurgulamaktadır. Nitekim Oslo Barış Araştırmaları Enstitüsü’nün yapay zekâ destekli çatışma tahmin sistemine göre, bu yıl çatışmalara bağlı en yüksek can kayıpları tam da Trump’ın sona erdirmeye sözü verdiği çatışmalarda – Ukrayna, İsrail-Filistin ve Sudan’da – görülecektir.

Dolayısıyla ABD yönetiminin uyguladığı yıkım topu siyaseti gerçekten de sonunda çoğunluğa fayda sağlayacak yaratıcı bir inşa için zemini temizleyecek mi, bu son derece belirsizdir. Aksine, geriye yalnızca bir enkaz dünyası bıraktığı izlenimi doğmaktadır. Uluslararası sistemde en güçlü aktörler bu enkazı kendi amaçları doğrultusunda kullanabilecek durumda olabilirken, en zayıf olanlar onun altında ezilebilir. Bu senaryonun gerçek olduğuna dair güçlü göstergeler bulunmaktadır; bunlardan biri, çocuk ölümlerinin bu yüzyılda ilk kez yeniden artmasının öngörülmesidir. Üstelik tüm bunlar, zaten dünyanın en şanslı ve en güçlü kesimleri lehine belirgin biçimde eğilmiş olan son eğilimlerin üzerine eklenmektedir. Nitekim 2000 ile 2024 yılları arasında yaratılan yeni servetin yüzde 41’i en zengin

yüzde birlik kesimin eline geçmiş; en alttaki yüzde 50'ye ise bunun yalnızca yüzde 1'i düşmüştür.

Büyük Açıklığa Doğru: Ortaya Çıkmakta Olan Savaş Sonrası-(Düzensizlik) Sonrası Düzen

Yıkım topu siyasetinin ardından şekillenmeye başlayan düzen senaryolarının tümü, yıkımın ardından yaşamlarında iyileşme umanları değil; güçlü olanları ön-
celeme eğilimi göstermektedir.

Bazıları, yeni düzenin dünyanın ABD, Çin ve Rusya etki alanlarına bölünmesiyle şekilleneceğinden endişe etmektedir. Batılı analistler uzun süredir revizyonist Batı-dışı güçlerin kendi çevrelerinde hâkimiyet kurmaya ve Amerika Birleşik Devletleri'ni bölgesel ortamlarından dışlamaya çalıştıkları konusunda kaygı duymaktaydı – Rusya için bu Doğu Avrupa, Çin için ise Doğu Asya'dır. Şimdi ise bir zamanların evrensel kuralların savunucusu olan Amerika Birleşik Devletleri de benzer bir yaklaşım izliyor görünmektedir. Bazı analistler, Ulusal Güvenlik Stratejisi'nde (NSS) Batı yarımküresine öncelik verilmesinin, giderek daha çok kutuplu hâle gelen ve ABD'nin öncelik belirlemek zorunda kaldığı bir dünyada, ABD büyük stratejisi için yeni bir “sağduyu”yu temsil ettiğini savunmaktadır. Ancak diğerleri, bu stratejinin arkasındaki dünya görüşünün ve Trump'ın ABD çevresindeki askerî eylemlerinin, dünyaya yönelik aşırı ahlakçı bir yaklaşımdan basit bir rota düzeltmesinden daha fazlasını ifade ettiğini ileri sürmektedir. Onlara göre bunlar, yeni bir “amoral” dış politikayı ya da hatta ABD dış politikasının “Putinleşmesini” temsil etmektedir. Eleştirmenlere göre, “uluslararası ilişkilerin evrensel değerleri ya da müttefik ağlarını değil, büyük güç hâkimiyetini teşvik etmesi gerektiği” yönündeki anlayış Moskova'dan Washington'a yayılmıştır. Çin'e yönelik daha önceki sert söylemine rağmen ABD yönetimi, genel olarak yeni düzenin çok kutuplu olacağını kabul ediyor görünmekte; diğer güçlerin kendi bölgesel hâkimiyet alanlarına sahip olma hakkını tanımaktadır. Bunun sonucu olarak dünya, bölgesel hegemonların kendi etki alanlarında hâkimiyet kurduğu ve kuralları belirlediği yeni bir Schmittçi *Großraumpolitik* düzenine doğru ilerliyor olabilir.

Bazıları ise antlaşmalara, yerleşik geleneklere, değerlere ya da hukuki normlara dayalı diplomasi yerine anlaşma yapma pratiğinin geçtiği bir “anlaşmalara dayalı düzen”in ortaya çıkmasını beklemektedir. Evrensel normları zayıflatarak, hükümetler yerine liderler tarafından esnek biçimde müzakere edilen ve bütünüyle işlemsel bir mantığa dayanan geçici düzenlemeleri teşvik eden böyle bir “düzen” – eğer buna anlamlı biçimde düzen denebilirse – 1940'lı ve 1950'li yıllarda Amerika'nın daha idealist kurum inşacıları tarafından izlenen barış ve refahı teşvik etme yaklaşımının “tam tersi” olacaktır.

Bazıları ise bu yorumların, ulus-devletlerin başat aktörler olmaya devam ettiği bir düzene aşırı odaklandığını düşünmektedir. Buna karşılık Stacie Goddard ve Abraham Newman, egemen yöneticilerin ve onların çevresindeki kliklerin, kendilerini kuşatan ve destekleyen seçkin ağların belirleyici olduğu bir “neo-royalist düzen”in ortaya çıkışını gözlemlemektedir. Bu düzende politikaları belirleyecek

Alexander Stubb, Finlandiya
Cumhurbaşkanı, BM Genel Ku-
rulu, 24 Eylül 2025

“Barış süreçleri pazarlık mantığına
dayanmamalıdır. Uluslararası hu-
kuk tarafından yönlendirilmelidir.”

olan devletin çıkarları değil, onların özel çıkarları olacaktır. Dünya genelinde birçok lider ülkelerinde neo-royalist sistemler kurmaya başlamış; ancak iç yönetim tarzlarını küresel düzeye taşıyamamıştır. Amerika Birleşik Devletleri’nin de onların modeli izleme ihtimaliyle birlikte, neo-royalist yaklaşım, “giderek özel aktörlerin hırsları ve yanılsamaları tarafından şekillendirilen” yeni bir uluslararası düzenin temeli hâline gelebilir.

Ortaya çıkmakta olan düzeni tanımlamaya yönelik bu ilk girişimler, muhtemelen aynı olgunun temel özelliklerine işaret etmektedir. Son birkaç ay içinde etki alanları mantığının, sürece dâhil aktörler arasında özel rant arayışı ve paylaşım dinamiklerinin ve kişiselleşmiş bir zeminde yürütülen an-

laşma yapma pratiğinin belirginleştiği görülmüştür. En azından, liberal uluslararası düzenin merkezi unsurlarının – özellikle de bir düzenin, tasarımı ve uygulanışı ne kadar kusurlu olmuş olursa olsun, ortak kurallara dayanması gerektiği fikrinin – süregelen bir çözülüşüne tanıklık etmekteyiz.

Ukrayna’da – etki alanları mantığının, kişiselleşmiş anlaşma yapma pratiğinin ve işlemsel pazarlığın giderek kesiştiği bir bağlamda – bu yeni düzen türünün ilk kurbanlarından birini görüyor olabiliriz. Savaş, öncelikle egemenlik ve uluslararası hukuk meselesi olarak ele alınmak yerine, güçlü liderler arasında müzakere edilebilir bir ihtilaf olarak yeniden çerçevelenme riskiyle karşı karşıyadır; bu çerçevede toprak, güvenlik garantileri ve hatta doğal kaynaklar pazarlık unsurlarına dönüşmektedir. Barış artık esas olarak hukuka ve kurumlara dayalı, hak temelli bir çözüm olarak değil; güçlü aktörler arasında yapılan “yukarıdan aşağıya anlaşmalar” yoluyla çatışmanın zorlayıcı biçimde yönetilmesi olarak tasavvur edilmektedir. Dolayısıyla sonucun, “tarihin tozlu raflarından yeniden çıkarılmış araçlarla” sağlanan ve “Avrupa ile Amerika Birleşik Devletleri’nin bir zamanlar savunduğu 1945 sonrası evrenselcilik öncesi dönemleri hatırlatan” bir “galiplerin barışı” olma riski vardır. Geleneksel diplomasi yöntemlerinin Başkan Trump ile işlemeyeceğini fark eden Avrupalı siyasetçiler, giderek artan biçimde bir uyum sağlama tutumuna zorlanmaktadır – Rusya’ya değil, Washington’a karşı. Bu ortaya çıkan mantıkta güvenlik ortaklıkları, ortak ilkelere dayalı topluluklar olmaktan ziyade, kırılğan hami-müşteri ilişkileri gibi işlemektedir.

Venezuela, gelecekte anlaşma odaklı siyaset, özel rant arayışı ve etki alanı politikasının nasıl işleyeceğine dair başka bir ön gösterim sağlayabilir. Ocak ayı başında, ABD güçleri Venezuelalı Devlet Başkanı Nicolás Maduro’yu ele geçirdi ve onu ABD’ye götürdü; burada Maduro hakkında cezai suçlamalarla yargılanmaktadır. Dünyanın pek çok yerinde kendi halkına karşı acımasız baskılar uygulayan bir diktatör için gözyaşı döken pek az kişi olsa da, eleştirmenler ABD operasyonunun “uluslararası hukukun ve Venezüela egemenliğinin ihlali” olduğuna inanmaktadır. Çoğu yorumcuya göre, bu askerî saldırının ABD’nin stratejik hedefi “Batı Yarımküre’de ABD hegemonisini yeniden tesis etme genel fikri” idi – bu he-

def daha sonra “Donroe Doktrini” olarak adlandırılmış ve NSS’de “Batı Yarımküre’de Amerikan üstünlüğünün yeniden kurulması” vurgusunda kendini göstermiştir. Dahası, Trump yönetimi Maduro’nun eski yardımcısının liderliğindeki geçici Venezüela yetkilileriyle bir anlaşma yapmış görünmektedir; bu anlaşma kapsamında milyonlarca varil yaptırım kapsamındaki petrolün ABD’ye “devredilmesi” söz konusudur. Trump’ın “çok büyük ABD petrol şirketlerini” artık Venezüela’ya yatırım yapmaya çağırmasıyla birleştiğinde, bu durum, işlemel anlaşma yapma ve özel rant arayışının – ilkel bir iş birliği ve demokratik Venezüela’nın yeniden inşasına yönelik çabalardan ziyade – Washington’ın ülkeye yaklaşımını motive ettiği izlenimini güçlendirmektedir.

Friedrich Merz,Almanya Şansölyesi,
Bundestag,17 Aralık 2025

“Dünya yeniden düzenlenirken seyirci kalmamalıyız. [...] Büyük güçlerin elinde bir piyon değiliz.”

Onarılamaz mı?

Şekillenmekte olan düzen senaryolarının hiçbirisi kaçınılmaz değildir. Uluslararası sistemin bu yönde ne ölçüde ilerleyeceği, diğer aktörlerin nasıl tepki vereceğine bağlı olacaktır. Yine de aylar boyunca Trump’ın eleştirmenleri, ABD başkanının yıkım siyasetinin bir arıza değil, bilinçli bir özellik olabileceği ihtimalini göz ardı etmiştir. Birçoğu, Trump’a uyum sağlandığı takdirde verilen zararın sınırlanabileceğine inanmayı tercih etmiştir. Zira özellikle Avrupa başkentlerinde hâkim değerlendirmeye, Trump’ın kötü niyetli olmadığı; sarsıcılığın yalnızca müttefiklerini daha iyi sonuçlar üretmeye zorlamak için tercih ettiği bir araç olduğu ve yıkımın ise çoğu zaman irrasyonel politika tercihlerinin istenmeyen bir yan ürünü olduğu yönündeydi. Trump’ın mevcut düzene yönelik çeşitli saldırılarını başlatma hızının yüksekliği, diğer aktörlerin tepkisini daha da zorlaştırmıştır. Çünkü bu durum eski düzenin savunucularını hazırlıksız yakalamış ve Trump’a “psikolojik üstünlük” sağlamıştır. ABD’nin birçok müttefiki artık uyum politikasının sınırlarına ulaşıldığını fark etmektedir. Ulusal Güvenlik Stratejisi’nin (NSS) yayımlanmasının ve Trump’ın Grönland’ı ele geçirmenin “bir seçenek olabileceğini” söylemesinin ardından, daha fazla kişi ABD’nin Avrupa konusunda genel olarak iyi niyetli olduğu değerlendirmesini sürdürmekte zorlanmaktadır – her ne kadar Avrupa’da pek az kişi bunu yüksek sesle dile getirmeye cesaret edebilmektedir.

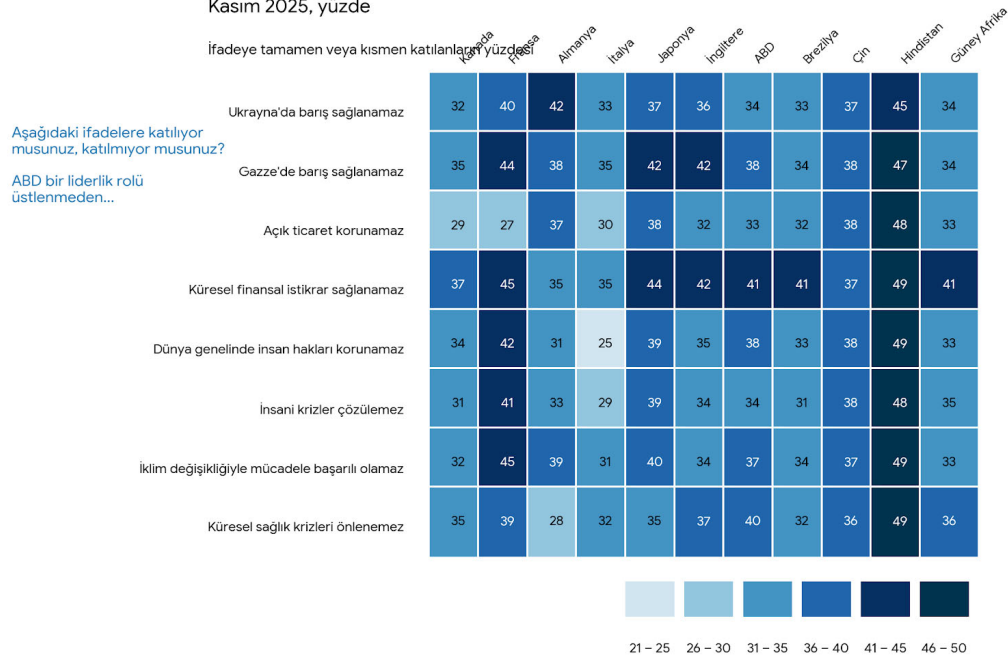
Avrupa’daki ve dünyanın diğer bölgelerindeki hükümetler yavaş yavaş umudun bir strateji olmadığını kavramaktadır. Yıkım topu siyaseti karşısında seyirci kalmaya devam ederlerse, büyük güç siyasetinin insafına kalabilirler – ve kısa süre içinde değer verdikleri düzeni enkaz hâlinde bulurlarsa şaşırmasınlar. Bu çerçevede Almanya Şansölyesi Merz, dünyanın geri kalanının güçsüz olmadığını, artan meydan okumalara yanıt verebileceğini vurgulamıştır. Nitekim dünya genelinde daha fazla aktör, Trump yönetiminin en yıkıcı eylemlerine karşı koymak ya da en azından bunların etkisini dengelemek için yollar düşünmeye başlamıştır. Örneğin ekonomik alanda bu durum, açık ticaret kurallarına yönelik Trump saldırısına meydan okuyan, benzeri görülmemiş sayıda yeni başlatılan, yeniden can-

landırılan ve sonuçlandırılan ticaret müzakeresiyle kendini göstermektedir (Bölüm 4). Kalkınma ve insani yardım alanında ise aktörler, “kimseyi geride bırakmama” misyonunun çok daha kısıtlı bir bütçeyle nasıl sürdürülebileceğini araştırmaktadır (Bölüm 5).

ABD politikalarının sarsıcı etkilerini geri püskürtme ve sınırlandırma çabalarında ülkeler yeni ortaklıklar da kurmaktadır. Bu bağlamda en yoğun yeni girişim dalgası ticaret alanında ortaya çıkmıştır. Ancak Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen’in de belirttiği üzere, AB’nin dünyanın diğer hükümetlerine yönelik açılım çabaları ekonomik alanın çok ötesine uzanmaktadır. Yine de halâ önemli ölçüde kullanılmamış potansiyel bulunmaktadır. Birçok politika alanında Küresel Güney ülkelerine ilişkin eski alışkanlıklar ve varsayımlar, Avrupa hükümetlerinin anlamlı angajman geliştirmesini engellemeye devam etmekte; dolayısıyla Washington’un geri çekilmesiyle açılan bazı boşlukları kapatabilecek etkili ortaklıkların kurulmasını zorlaştırmaktadır.

Şekil 1.5

Katılımcıların ABD liderliği olmadan küresel sorunların çözümüne ilişkin görüşleri, Kasım 2025, yüzde

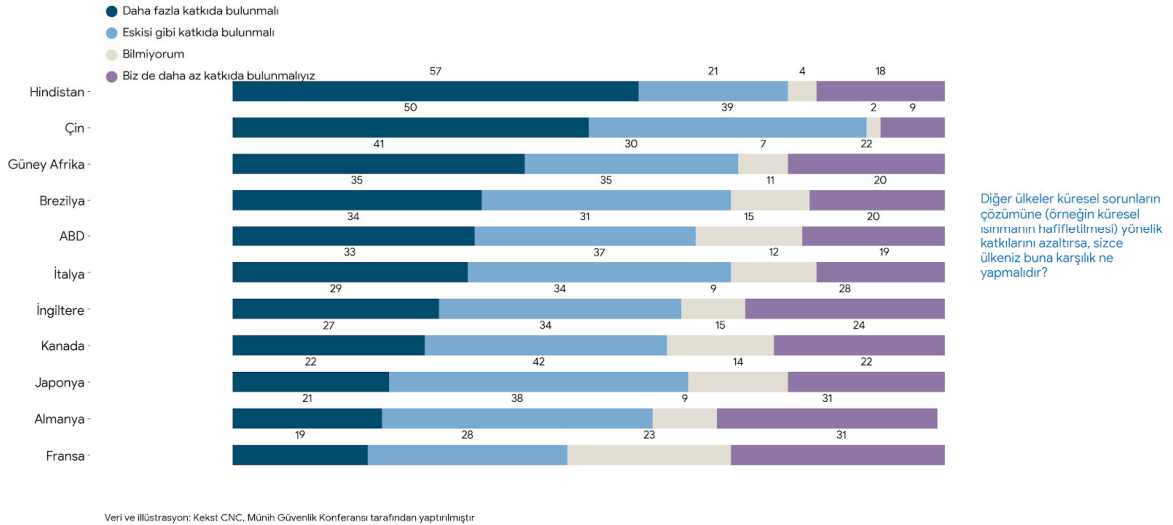
Veri ve illüstrasyon: Kekst CNC, Münih Güvenlik Konferansı tarafından yapılmıştır

Çeşitli küresel hedeflerin – bunlar arasında Ukrayna ve Gazze’de barışın sağlanması, açık ticaretin ve küresel mali istikrarın korunması ile küresel iklim değişikliği ve bulaşıcı hastalıklarla mücadele de bulunmaktadır – ABD’nin liderlik rolü üstlenmesi olmaksızın gerçekleştirilebileceğine inanıp inanmadıkları sorulduğunda, anket yapılan tüm ülkelerde katılımcıların yarısından azı ABD liderliğinin gerekli olduğu görüşüne katılmıştır (Şekil 1.5). Katılımcıların kanaatine göre, arzu edilen birçok küresel politikanın başarısı Washington’un liderliğiyle yakından bağlantılı

olabilir; ancak buna bağımlı değildir. Görünüşe göre toplumlar, artık iyi niyetli bir hegemon rolünü oynamaya dahi yeltenmeyen Amerika Birleşik Devletleri'nin geri çekilmesini telafi edecek ölçüde, dünyanın geri kalanının daha fazla sorumluluk üstlenebileceğini ve en azından kısmen bu boşluğu doldurabileceğini düşünmektedir.

Şekil 1.6

Katılımcıların, diğer ülkelerin küresel sorunların çözümüne yönelik katkılarını azaltmasına ülkelerinin vereceği tepkiye ilişkin tercihleri, Kasım 2025, yüzde

Ancak istek ve gönüllülük söz konusu olduğunda halâ önemli çekinceler bulunmaktadır. G7 ülkelerinde kamuoyu, başkaları geri çekilirken kendi ülkelerinin daha fazla sorumluluk üstlenmesi konusunda düşük bir istek göstermiştir (Şekil 1.6). Buna karşılık Küresel Güney’de motivasyon daha yüksektir. Çin’de katılımcıların yüzde 50’si, Hindistan’da ise yüzde 57’si ülkelerinin daha fazla katkıda bulunması gerektiğini belirtmektedir. Brezilya ve Güney Afrika’da da ülkelerinin daha fazlasını yapmasını isteyenler, daha az yapmasını isteyenlerden açık biçimde fazladır.

Ancak mevcut düzenin temel unsurlarını korumak isteyenler yalnızca bireysel ve kolektif olarak daha fazla sorumluluk üstlenmekle yetinmemelidir. Çabalarının sonuç doğurabilmesi için aynı zamanda kendi güç kaynaklarına önemli yatırımlar yapmaları ve bu kaynakları daha etkin biçimde birleştirmeleri gerekmektedir. Son gelişmelerden çıkarılan belirgin derslerden biri, kurumları, kuralları ve normları etkili biçimde savunmanın somut maddi güç gerektirdiğidir. Her şeyden önce, daha sert bir jeopolitik ortamda kendini savunmaya yetecek askerî kapasitelere ve kritik yeni teknolojilerden kaynak politikalarına kadar uzanan geniş bir stratejik güç araçları yelpazesinde etkin biçimde rekabet edebilme yeteneğine ihtiyaç vardır. Bir gözlemcinin ifade ettiği gibi, “uluslararası kurallar, onları destekleyen demokratik devletler kadar güçlüdür.” Avrupalıların yakın zamanda kabul etmek zorunda kaldığı üzere, açık ticaret kurallarıyla çelişen ticaret anlaşmalarını reddetmek ya da diğer ülkelerin egemenliğinin açık ihlallerine karşı ses çıkarmak, zorlayıcı taktikler kullanan ve yerleşik normları aşındıran bir ülkenin

Ursula von der Leyen, Avrupa Komisyonu Başkanı, Die Zeit, 15 Nisan 2025

“Bildiğimiz şekliyle Batı artık mevcut değil. Dünya artık jeopolitik olarak da küresel bir alan hâline geldi ve bugün dostluk ağlarımız dünyanın dört bir yanına yayılmış durumda [...]. Olumlu bir yan etki olarak, şu sıralar yeni düzen üzerinde bizimle birlikte çalışmak isteyen dünya genelindeki devlet ve hükümet başkanlarıyla sayısız görüşme yapıyorum.”

askerî yardımına büyük ölçüde bağımlı olunduğunda neredeyse imkânsızdır. Uzun süredir çıkarlarının savunulmasında ağır yükü Washington’un üstlenmesine güvenmiş olan Avrupalılar ve Hint-Pasifik’teki bazı ortakları için bu, özellikle acı bir farkındalıktır (Bölümler 2 ve 3).

Ancak uzun vadede Amerika Birleşik Devletleri de acı bir farkındalık yaşayabilir. İttifaklar sürekli yatırım, öngörülebilirlik ve güven gerektirir. Birçok Avrupa ve Asya başkentinde politika yapıcılar, ABD’nin güvenlik garantilerine duyulan güvenin aşınmaya devam ettiği bir stratejik ortama hazırlanmaktadır. Nükleer yayılma ve stratejik özerklik tartışmalarının yeniden ivme kazanması tesadüf değildir. Bazı Avrupa ve Asya müttefikleri, ABD politika tercihlerine karşı kendi çıkarlarını korumaya yönelik önlemler almaya başlamıştır. Bu önlemler – hatta ABD’ye karşı “kapılarını ve pazarlarını kapatmayı”¹⁰¹ içerebilecek politikalar – Washington’un iyi ni-

yetli hegemonyasının bir parçası olarak bugüne dek yararlandığı bazı avantajları zayıflatacaktır. ABD hegemonyanın maliyetlerini üstlenmeyi bırakırsa, küresel bir müttefik ağının sağladığı diplomatik destekten ABD dolarının dünya rezerv para birimi olarak oynadığı avantajlı role kadar uzanan faydalar da ortadan kalkabilir. Washington’un son dönemdeki politikaları, uluslararası düzenin geriye kalan kısmı üzerinde hakimiyet kurmasına yardımcı olabilir; ancak düzenin kendisi muhtemelen ciddi biçimde azalmış getirilerle birlikte gelecektir. Savaş sonrası düzeni ayakta tutan liberal ilkelerden uzaklaşarak, Amerika Birleşik Devletleri kendi elleriyle post-Amerikan bir düzeni de beraberinde getirebilir – ve muhtemelen beklenenden çok daha erken. Başkan Trump’ın politikalarının savunucuları bunların “Amerika’yı yeniden büyük yapacağını” düşünürken, eleştirmenler bu sürecin esasen “bir süper gücün intiharı” anlamına geldiğini ileri sürmektedir.

Son olarak, yıkımcı aktörlere etkili biçimde karşı koymak çok daha fazla siyasal cesaret ve yenilikçi düşünce gerektirmektedir. Uluslararası kuralları ve kurumları savunan aktörlerin, onları yıkmaya çalışanlar kadar cesur olmaları gerekir. Bir gözlemcinin ifade ettiği gibi, “rakiplerin daha acımasız” ve çok daha “yaratıcı” hâle geldiği bir dünyada “kısır bildirgelere, öngörülebilir konferanslara ve temkinli diplomasiye” dayanmak başarısızlığın reçetesidir. Ukrayna’ya destek amacıyla Rus varlıklarına el koyma konusunda Avrupa’nın tereddüdü bunun açık bir örneğidir. Uluslararası hukuku açıkça ihlal ederek güvenliklerini tehdit eden bir ülkeye karşı geri adım attırma söz konusu olduğunda dahi Avrupalılar yeni ve denenmemiş seçenekleri kullanmakta isteksiz davranmıştır. Siyasal sistemlerin yeniden canlandırılması konusunda da – hem iç politikada hem uluslararası

Mark Carney, Kanada Başbakanı,
Dünya Ekonomik Forumu, 20 Ocak
2026

“Eski düzenin geri gelmeyeceğini biliyoruz. Onun yasını tutmamalıyız. Nostalji bir strateji değildir; ancak biz, kırılmanın içinden daha büyük, daha iyi, daha güçlü ve daha adil bir şey inşa edebileceğimize inanıyoruz.”

adımlarla yeniden inşa etmeye çalışmak artık yeterli değildir. Yıkım siyasetinin karşısında duranlar, temel yapıları tahkim etmeli, yeni ve daha sürdürülebilir tasarımlar geliştirmeli ve kendileri de cesur inşacılara dönüşmelidir. Ortada çok şey vardır. Aslında her şey vardır.

düzeyde – daha fazla cesaret ve kararlılık gerekmektedir. Yıkım siyasetini reddedenler, mevcut düzenin artık halka hizmet etmediği yönündeki güçlü anlatıya kararlı biçimde karşı koymalıdır. Bu, düzenin faydalarının nasıl anlatılacağı konusunda daha yenilikçi düşünmeyi gerektirebilir; zira insanların bu avantajları artık kendiliğinden kabul ettiği varsayılmaz.

Ancak aktörlerin, mevcut siyasal sistem içinde cesur reformların hâlâ mümkün ve anlamlı rota düzeltmelerinin gerçekleştirilebilir olduğunu da inandırıcı biçimde göstermeleri gerekmektedir.

Yıkım topu siyasetinin hâkim olduğu bir çağda, yalnızca seyirci kalanlar sürekli olarak gömülme riskiyle karşı karşıyadır. Üstelik halihazırda gerçekleşen yıkımın boyutu göz önüne alındığında, eski statükoyu küçük ve tepkisel